

Van sinte Fransoise

Wat den name bediedt

Fransois hi hiet ierst Jan, maer daer na verwandelde hi sinen name ende wert gheheeten Fransois. Ende dat sijn name verwandelt was, ¹ dat was om vele saken. Dierste was om wonderleke redenne, want wonderleec ontfinc [321vb] hi van Gode de Walsche tonghe. Ende daer bi es gheseit in sijnre legenden dat hi altoos vervult wert metter hitten des Heilechs Gheests, ende daeromme sprac hi berrende woorde buten ende sprac also Walsch. ² Ten anderen om dat sine officie vermaert werden mach, ³ ende daer bi es in sine legende gheseit dat hem Gods vorsienecheit sinen ⁴ name gaf, om dat om sinen sonderlinghen ende onghecostumeerden name alder werelt teer ⁵ oppenbaer werden soude die niemare van sinen dienste. Ten derden om de cracht sijns ghewens, om dat men bi sinen name verstaen soude dat hi bi hem selven ende bi sinen brueders vele liede die vanden duvel ende vanden sonden ghevaen waren, dat hise daer af vri maken soude ende fransoise. ⁶ Ten vierden om de grootheit sijnre herten, want de Fransoise sijn also gheheten van haerre wreetheit, want si sijn natuerleec wreet ende groot van herten. Ten vijfsten om de cracht ende de doghet die hi hadde in predekenne, want sijn redenne sloech de sonden af als een bijl hout. ⁷ Ten sestien om de vrese die de duvele van hem hadden, so dat si van hem vloen. Ten sevenden om de sekerheit die hi hadde in sermonen vander cracht van dogheden die hi dede, ende in sine eersame wandelinghe. ⁸ Want men seit dat men eenrande teeckenne, ghemaect

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] In margine met verwijsteken alternatieve lezing: 'wert'.

2. [Vertaling] Maggioni: «unde dicitur in legenda sua quia semper cum ardore sancti spiritus repletur ardentia uerba foris eructans gallice loquebatur» (1016).

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] In margine met verwijsteken alternatieve lezing: 'soude'.

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] In margine met verwijsteken alternatieve lezing: 'desen'.

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Tweede 'e' in 'teer' superscript.

6. [Vertaling] Maggioni: «Tertio ratione effectus consequendi, ut scilicet per hoc daretur intelligi quod ipse per se et per filios suos multos seruos peccati et dyaboli debebat francos et liberos facere» (1016).

7. [Vertaling] Maggioni: «quia eius sermo instar securis uitia incidebat» (1016).

8. [Vertaling] Maggioni: «Septimo ratione securitatis ex uirtute et operum perfectione» (1016). De vertaler zal een exemplaar uit de Latijnse redactie g onder ogen gehad hebben,

Van sinte Fransoise

als bile, die men te Rome vore de princen ¹ plach te draghenne oft te voerne, datmen dese ² 'fransoise' hiet. [322ra] Ende dese teeckenne sijn ³ in vreesen ende in eren. ⁴

Van sinte Fransoise

Fransois was ons Heren ghetrouwe cnecht, ende hi was gheboren in de stede van Assussijs, ende hi was cooman tote sinen xx^{sten} jare. Hi hadde sinen tijt ideleec overleden, maer onse Here castidenne met siecheiden ende verwandeldenne in enen anderen man, also dat hi doe prophetie sprac. Want op enen tijt doe hi ⁵ met vele anderen ghevaen lach in een stat, ende hi in enen quaden kerkere gheleit was, ⁶ ende doe alle dandere droeve waren, so was hi blide. Ende doene sine ghesellen daer af begreepen, so antwoordde hi: «Wet dat ic verblide om dat ic noch alde werelt dore anbeedt sal werden over enen sant.»

Op enen tijt so ghinc hi van devocien te Rome, ende hi dede sine cleedere ute ende dede eens arms mans cleedere ane, ende hi ghinc sitten onder de arme vore Sinte Peters Kerke ende bad nerensteleec met hen. Ende hi soude dat dicwile ghedaen hebben, en hadde hijt niet ghelaten om de ghene diene kinden.

De duvel pijnde hem dat hi Fransoise van goeden wille bringhen soude, ende hi sant hem in sijn herte een wijf van sijnre stat die sere ghebult was, ende hi dreighedenne alsodaen te makenne, en ware dat hi afstonde van dien dat hi begonnen hadde. Maer onse Here verstoutenne ende seide hem: «Fransois, nemt bittere om tsuete ende versmade di selven op dattu mi wils bekinnen.»

Op [322rb] enen tijt quam hem een lazers mensche te ontmoete.

---

die in plaats van 'perfectione' leest: 'et honestatis in conservacione', welk laatste woord verlesen lijkt als 'conversatione' (idem, voetnoot).

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'princen' in margine met verwijsteken. Het verwijsteken in de tekst staat abusievelijk tussen 'vore' en 'de'.

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] In margine met verwijsteken alternatieve lezing: 'die'.

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Superscript alternatieve lezing: 'waren'.

4. [Vertaling] Maggioni: «[signa] que erant in terrorem et in securitatem» (1017).

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'doe hi' met verwijsteken in margine.

6. [Vertaling] Maggioni: «Nam cum quadam uice ipse cum plurimis a Perusinis captus diro fuisset carceri mancipatus» (1017).

Van sinte Fransoise

Ende al vereisen hen natuerleec alle menschen van dusdanen lieden, nochtan herdachte Fransois dat hem God gheseit hadde, ende liep desen mensche toe ende custenne, ende te hant ontfoer hem die mensche. Ende hieromme liep hi daer de lazersche woenden ende custe devoteleec hare hande en gaf hen ghelt.

Op enen tijt ghinc hi in Sinte Damiaens Kerke om te bedenne, ende hi hoorde dat Cristus crucifix bi miraculen hem ansprac ende seide: «Fransois, ganc ende hermaec mijn huus dat alte broken wert alsoostu sies.» Ende van dier tijt wert sijn sen ghesmolten ende Cristus passie wert wonderleec gheprint in sijn herte. Hieromme wert Fransois nerenstech om de kerke te hermake. Ende hi vercochte al dat hi hadde ende gaf tghelt al enen pape. Ende doet de pape niet nemen wilde om de vreesse van sinen vader ende sijnre moeder, so werpt Fransois vore sine voete ende veronweerdet als tghemul. Daeromme dedenne sijn vader vaen, ende hi gaf hem tghelt weder ende sijn cleet oec, ende hi liep also naect tonsen Here weert ende dede ene hare ane. Hierenboven riep Fransois enen goeden simplen man, ende hi ontfinckenne over sinen vader ¹ ende bad hem, om dat hem sijn vader so vliec, dat hine daer vore benedien wilde. ²

Sinte Fransois brueder, doe hi inden [322va] vorst ende inden snee Fransoise sach met quaden cleederen ghecleedt ende beden al bevende, so seide hi tote enen: «Segt Fransoise dat hi mi een penneweert van sinen sweete vercoope.» ³ Doe dit Fransois hoorde, so seide hi vromeleec: «Waerleec, ic saels minen Here vercoopen.»

Op enen dach doe hi hoorde dat onse Here sinen jongheren seide doe Hise sant te predekenne, pijnde hi hem dat ⁴ met al sijnre macht te houdenne ende te voldoene. Ende hi dede sine scoen ute, ende hi en dede maer enen quaden roc ane, ende hi gorde hem met eenre coorden.

Op enen tijt doe de ⁵ snee lach, so ghinc hi door enen bosch, ende de mordeneers vinghenne. Ende doe si hem vragheden wie hi was, seide hi

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'sinen vader' met verwijsteken in margine.

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'l' in 'wilde' superscript.

3. [Vertaling] Maggioni: «Dic Francisco ut de sudore suo unam tibi nummatam uendat» (1018).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'dat' superscript.

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'de' in margine met verwijsteken.

Van sinte Fransoise

dat hi Gods erraut ware. Ende si begrepenne ende worpenne inden snee ende seiden: «Dorpere, ligt daer, Gods araut.»¹

Vele edele ende onnedele, clercke ende leecke lieten de werelt ende volgheden hem na. Ende Fransois leerde hen dat si tghebodt der ewangelien houden souden ende voldoen² in volmaecten armoede, ende dat si in simpelre heilecheit leven souden. Hi screef ene regule uter ewangelien te hem selven ende te sijnre bruedere behoef,³ ende Innocentius de paus confirmeerdese. Ende van dier tijt begonste hi heettelekere te predekenne ende te omgane borghe ende stede.

Een brueder was die van buten alte heilech sceen, maer hi was alte singu[322vb]leer, ende hi hilt so nauwe sine silencie dat hi niet spreken en wilde, maer hi maecte teeckenne, ende also plach hi te biechtenne. Ende doene alle de liede presen dat hi heilech was, so quam Fransois tote hen ende seide: «Swighet, bruedere, ende en priset mi niet in hem sduvels bedrochghennessen. Men segghe hem dat hi een werf oft II werf de weke biechte, ende en doet hi dies niet, so eest temptacie ende duveleke bedrochghennessen.» Ende doe hem de brueders dit vermaenden te doene, so leide hi sinen vingher op sinen mont ende hi scudde sijn⁴ hoot ende wijsde dat hi negheensens biechten en soude. Ende eer iet lanc keerde hi weder ter werelt ende bleef doot in quaden werken.⁵

Op enen tijt doe Fransois moede worden was van gane, ende hi op enen ezel reet, ende Leonaert, sijn gheselle, die oec moede was, begonste te peisene in hem selven: «Des mans vader ende moeder ende de mine ende speelden niet van gheliken.»⁶ Ende thant ghinc Fransois af vanden ezele ende seide tote sinen brueder: «En betaemt mi niet dat ic riden soude ende ghi te voete gaen, want du waers edelre dan ic.» Doe verwonderde hem die brueder ende viel vore sine voete ende bad vergheffenesse.

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Iace, rustice preco dei!» (1018).

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] De tweede 'o' in 'voldoen' boven een geëxpungeerde 'a'.

3. [Vertaling] Maggioni: «Scripsit preterea euangelicam regulam sibi et suis fratribus habitis et habendis» (1018).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Hierachter 'hant' door onderstreping herroepen.

5. [Vertaling] Maggioni: «Non post multos dies ad uomitum rediit et in facinorosis actibus uitam finiuit» (1019).

6. [Vertaling] Maggioni: «Non de pari ludebant parentes huius et mei» (1019).

Van sinte Fransoise

Een werf daer hi leet, so quam hem vollec een wijf te ontmoete, ende van moetheiden so herademese sere. Ende Fransois vraghede hare wat si begheerde ende si seide: «Vader, bid over mi, want ic en mach niet voldoen een salech propoost dat ic [323ra] beghere om mijns mans wille, want hi es mi sere jeghen in Cristus dienste.» Ende Fransois seide hare: «Dochter, ghanc wech, want du sels haesteleec van Hem vertroost werden. Ende segt hem van Gods weggen dat het nu es een tijt van salecheiden, ende hier na saelt sijn een tijt van gherechteheiden.» Ende doe si dit haren man seide, so wert hi te hant verwandelt ende beloofde suverheit.

Fransois verbad oec ene fonteine enen dorperre die woende in ene woestine. Hi seide dese heimeleecheit enen sinen brueder die hem sonderlinghe vriend was: ¹ «Heden es enech cnecht Gods in eerterike om wies wille God den hongher niet en sal laten comen onder tfolc.» Ende men seit dat hi dit selve was, ² want na sine doot oppenbaerde hi dien brueder ende seide: «Sich, nu comt de hongher dien onse Here niet en liet comen alse langhe alsic leefde.»

Op enen Paesdach doe de brueders de tafelen met witten dwelen hadden bereedt eerlekere dan men plach, ³ ende Fransois dat sach, so ghinc hi weder ute ende settede eens arms mans hoet op sijn hoot ende nam enen stoc in sijn hant ende ghinc daer buten ende bleef vore de dore ende bad dat men enen armen vrenden mensche een aelmoesenne gave. Ende doemenne riep, so ghinc hi na ende hi at allene op deerde ende settede sinen stoel in dasschen. ⁴ Doe dit sine brueders mercten, so hadden sijs alte groot wonder. Ende hi seide hen: «Ic sach de tafelen ver[323rb]chiert ende bereet, ende ic en sach negheenen armen mensche wesen die ter doren bidden.»

Armoede minde hi so sere in hem selven ende in dandere, dat hi darmoede sijn vrouwe hiet. Want hadde hi iemenne ghesien die armere gheweest hadde dan hi, dat ende dochte hem dat hi van dien

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Cuidam fratri sibi admodum familiari secretum hoc sancto instigante spiritu retulit dicens» (1019).

2. [Vertaling] Maggioni: «Sic procul dubio fuisse narratur, sed illo sublato tota in contrarium conditio permutatur» (1020).

3. [Vertaling] Maggioni: «In festo pasche cum fratres in heremo Grecii mensam accuratius solito albis et uitreis preparassent» (1020).

4. [Vertaling] Maggioni: «et in terra solus recumbens discum ponit in cinere» (1020).

Van sinte Fransoise

verwonnen werde soude. Want op enen tijt so ontmoete hi enen armen ende hi seide te sinen gheselle: «Des menschen armoede doet ons grote scande ende si berespt sere onse armoede. Want ic hebbe vercoren te mijnre rijcheit mijnre vrouwen darmoede. Ende siet: si scijnt meer in desen mensche.»

Doe een arm mensche vore hem leet ende hi beruert wert met innegher compassien, so seide hem sijn gheselle: «Al eest dat dese arm scijnt, masscien en ¹ es niemen int lant die rikere es dan hi van wille.» ² Ende Fransois seide hem: «Doch ute haesteleec dinen roc ende gheffen hem, ende valt vore sine voete ende sech dattu hem mesdaen hebs.» Ende hi dede also.

Op enen tijt so ontmoette hi III wive die alle ghelijc waren van cleederen ende van ansichte, ende si gruettenne aldus: «Wel moet comen sijn mijn vrouwe darmoede!» Ende doe voeren si wech ende hi en sachse nemmeer.

Doe hi comen was ter stat van Arcien, ende daer een groot strijt onder de poorters rees, so sach Fransois dat de duvele sere in dat lant [323va] verblijdden. ³ Ende hi riep Silvestre, sinen gheselle, ende seide hem: «Ganc ter poorten vander stat ende beveelt den duvelen van Gods wegghen ⁴ dat si uter stat varen.» Ende hi liep haesteleec ende riep vore de poorte: «Ic bevele u, duvelen, van Gods wegghen ende van Fransois wegghen dat ghi alle uter stat vliet.» Ende aldus worden alle de poorters na allettel ghepaist.

Dese voorseide Silvester, doe hi noch weerleec pape was, sach hi in sinen droem een gulden cruce ute Fransois monde gaen dat tote inden hemel ghinc. Ende de siden vanden cruce ghereicten beide dinden vander werelt. Dese pape wert bekeert ende liet de werelt ende volgde Fransoise na.

Op enen tijt doe Fransois in bedinghen was, so riepen de duvel III werf met sinen name. Ende doe hi hem andwoordde, so seide de duvel:

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'en' superscript.

2. [Vertaling] Maggioni: «Etsi hic pauper sit, sed forsitan in tota prouincia non est eo ditior uoluntate» (1020).

3. [Vertaling] Maggioni: «uidit uir dei de burgo super terram illam demones exultantes» (1021).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'van Gods wegghen' met verwijsteken in margine.

Van sinte Fransoise

«En es negheen sondere so groot in dese werelt, wert hi bekeert, God en vergheeft hem sine sonden. Maer so wie hem selven doot met herdere penitencien, hi en sal nemmermeer ontfermenesse ghecrighen.»¹ Maer Fransois bekinde vloegs bi Gods vertoghinghen sduvels bedrieghenesse, hoe hine gherne ter traechheit bracht hadde. Doe de duvel sach dat hine also niet verwinnen en mochte, so sant hi in² hem ene grote becoringhe van sinen vleessche. Doe dies Fransois gheware wert, dede hi sine cleedere ute ende sloech hem selven met ener herder corden ende seide: «Ai, ezel brueder, di be[323vb]taemt aldus te blivenne ende dusdane slaghe tontfane.» Ende doe noch sine temptacie van hem niet en ghinc, so ghinc hi daer buten ligghen wintelen in enen groten hoop snees al naect. Ende hi nam snee ende maecte VII vlocken als balle, ende die leide hi vore hem, ende begonste hem selven an te sprekenne ende seide: «Sich, dit meeste es dijn wijf. Ende dese andere III: de II sijn dine II sonen, ende dandere II dine II³ dochtere. Ende dandere II sijn dijn cnecht ende dijn joncwijf. Daeromme haeste di, ende cleede di selven ende hen, want si sterven van couden. Maer om dat meneghe sorghe van hen lieden pijnndt, so dient enen heren erensteleec.» Ende dus voer de duvel met scanden wech, ende Fransois loofde Gode ende ghinc weder in sine celle.

Op enen tijt doe Fransois ghebeden was van Leo den cardinael, so dat hi enen tijt met hem woende,⁴ so quamen de duvele op enen nacht ende sloeghenne sere. Ende doe riep hi sinen gheselle ende seide hem: «De duvele sijn ons Heren wrekers, ende die sint Hi om de mesdaet te castihenne. Maer ic en herdincke negheene mesdaet in mi, die ic niet ghebetert en hebbe met Gods ontfermecheit. Maer masscien liet onse Here sine wrekers op mi comen om datic in groter heren⁵ hove ben. Ende masscien en sijn hier af mine arme bruedere niet wel ghepaeit, want si wanen masscien dat ic hier van weelden overvloeie.» Hieromme

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] in margine met verwijsteken alternatieve lezing voor het prefix: 'ver'

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'in' superscript en herhaald in margine.

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'dine .ii.' in margine.

4. [Vertaling] Maggioni: «Cum apud dominum Leonem cardinalem sancte crucis ab eo rogatus aliquamdiu moraretur» (1022).

5. [Tekstkritiek] Hs. 'eren'. Vgl. hs. Stockholm: 'om dat *in* groter heren hove bem' (fol. 262rb, zonder persoonlijk voornaamwoord) en Maggioni: «quia maneo in curiis magnatorum» (1022).

Van sinte Fransoise

stont hi wel vroech op ende ghinc wech.

Op enen tijt doe Fransois in bedinghen [324ra] was, so hoorde hi op de vorst vanden huus enen hoop duvele loepen met gheruchte. Ende hi ghinc te hant daerbuten ende seinde hem ende seide: «Ghi duvele, ic segghe u van Gods wegghen dat ghi voldoet in minen lichame so wat dat u gheorlooft es, want ic saelt al gherne liden. Want om dat ic negheenen meerren viant en hebbe dan hem, so seldi mi wreken van minen viant, om dat ghi over mi wrake nemen selt van minen lichame.» Ende dus voeren de duvele met scanden wech. ¹

Op enen tijt was sinte Fransois gheselle op ghenomen inden gheeste, ende hi sach enen sconen setel onder dandere setels vanden hemele die met groter glorien verchiert was. Ende doe hi wonder hadde wien men desen sconen setel hilt, so wert hem gheseit: «Dese setel was eens vanden princen dier vielen, maer ² nu houdt menne den oetmoedeghen Fransoise.» Ende doe hi sine bedinghe inde, so vraghede hi Fransoise ende seide: «Vader, wat dunct di van di selven?» Ende hi seide: «Mi dunct dat ic alte groten sondere ben.» Ende thant seide de gheest in des brueders herte: «Besich wat visioene dattu saghes. Want dien zetel dien de hoverdeghe verloos met sijnre hoverdecheit, daer in wert verheven de oetmoedeghe met sijnre oetmoedecheit.»

Fransois sach boven hem in visoene Gode onsen Here ghecruust, ³ ende Hi printe in Fransoise de teeckenne sijnre passien so volmaecteleecc, dat het sceen dat Fransois oec ghecruust was. Want [324rb] hi wert gheteeckent aen hande ende aen voete ende in sijn side metten teeckenen vanden cruce. Maer nerensteleecc barch hi dese teeckenne van alre menschen oghen. Maer nochtan so saghense eneghe die wile dat hi leefde. Maer na sine doot saghense vele liede. Ende dat dese teeckenne ghewarech waren, dats vertoent met vele miraculen, ende wi selenre II scriven van dien die ghescieden na sine doot.

In Apulien was een man die Rogerius hiet, ende doe hi vore sinte Fransois beelde stont, so begonste hi te peisenne oft waer was dat Fransois dese v teeckenne van ons Heren passien hadde ghewaerleec, oft dat ghedrochghenese was, oft dat sine brueders visierden. Doe hi

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Confusi igitur demones euanescent» (1022).

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Superscript alternatieve lezing: 'ende'.

3. [Vertaling] Maggioni: «In uisione dei seruus supra se seraphin crucifixum aspexit» (1023).

Van sinte Fransoise

dit dus in sijn herte peisde, so hoorde hi te hant enen slach als van enen selscote, ende hi ghevoelde dat hi swaerleec ghewont was in sine slincke hant. Maer doe hi in sinen hantscoe negheen teecken van quetsuren en vant, trac hi sinen hantscoe ute, ende hi sach aen sijn hant een grote wonde van enen ghescutte. Ende daer quam so grote hitte ute dat hi van hitten ende van anxte verderven waende. Ende doe hi rouwe hadde van sijnre twivelinghen, ende hi beliede dat Fransois de teeckenne hadde, over II daghe daer na, doe hi Fransoise anbeedt hadde, wert hi verloost.

In trike van Castele, doe een man die Fransoise sere devoot was, te completen weert ghinc, so scootmen op hem om hem te slane om eens anders mans doot, ende [324va] hi wert daer swaerleec over doot ghewont.¹ Daerna quam een ende stac hem een sweert inde kele, ende om dat hijt niet ute ghetrecken en conste, so ghinc hi wech.² Ende tfolc lieper alomme ane al roepende, ende si beweenden desen man alsoe over doot. Ende te middernachte doe de bruedere te mettenen luudden, so begonste sijn wijf te roepenne: «Here mijn, stant op ende gaet te mettenen weert, want de clocke roept di.» Ende te hant hief hi sine hant op, ende het sceen dat hi iemene wijsde dat hi tsweert ute trocke. Ende siet, daer sijt alle saghene, wert dat sweert ute ghetrocken ende verre wech gheworpen, als oft een starc man gheworpen hadde. Ende te hant wert hi volcomeleec ghenesen, ende hi rechte hem op ende seide: «Sinte Fransois quam te mi ende leide sine teeckenne an mine wonden ende besalvese metter suetecheit der teeckenne. Ende also ghenas hi mi wonderleec.»³

Dese II lichte, Fransois ende Dominicus, waren te Rome vore Ostiense,⁴ die namaels paus wert.⁵ Ende de bisscop seide hen:

---

1. [Vertaling] Maggioni: «In regno quoque Castelle, cum quidam uir sancto Francisco deuotus ad completorium pergeret, ab insidiis ob mortem alterius ibi paratis ex errore impetitur et letaliter uulneratus semiuiuus relinquitur» (1024).

2. [Vertaling] Maggioni: «Deinde gladium in gutture crudelis lictor infixit et extrahere non ualens recessit» (1024).

3. [Vertaling] De rest van het verhaal bleef onvertaald: «Qui cum uellet discedere sibi innuebam ut gladium abstraheret quia loqui aliter non ualerem. Quem statim apprehendens ualide proiecit statimque stigmatibus sanctis uulneratum guttur demulcens perfecte sanauit» (Maggioni 1024).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'Ostiense' met verwijsteken in margine.

5. [Vertaling] Maggioni: «In urbe Rome clare illa luminaria orbis scilicet beatus Dominicus et beatus Franciscus coram domino Hostiense qui postea fuit summus pontifex aderant» (1024).

Van sinte Fransoise

«Waeromme en maken wi niet van dinen bruederen bisscope ende prelate die dandere leeren in woorden ende in exemplen?» Hier af wert groot ghescil om tandwoordenne onder dese II heileghe lichte. Ende ten lesten wert Fransois verwonnen vander oetmoedicheit dat hi hem selven achter sette, ende Dominicus wert verwonnen [324vb] dat hi bi ghehoorsaemheden ierst andwoordde. Doe seide Dominicus: «Here, mijn brueders sijn in enen goeden staet verheven, op dat sijt verstaen. Ende na mine macht en salic niet ghedoghen dat si ander dinc hebben selen in hope van weerdecheiden.»¹ Hier na andwoordde Fransois ende seide: «Here, mijn bruedere sijn daeromme gheheten Minderbrueders om dat si niet en selen begheren meere te weerdenne.»

Franciscus die simpel was als een duve, hi noodde alle creaturen ten love Gods. Ende hi predeckte den voghelen, ende si en vloghen niet wech vore dat hijt hen hiet.² Ende alsoe hi predeckte, ende de voghele songhen, alsoe hijt hen verbood, so sweghen si.³

Neven sijn celle te Portuncle sat op enen vigheboom altoos een voghel ende sanc.⁴ Ende Fransois stac sine hant ute ende riepen ende seide: «Suster mijn, come te mi!» Ende de voghel quam vloechs op sijn hant. Ende hi seide: «Suster, singt ende looft onsen Here.» Ende de voghel begonste te singhenne ende en vloeg niet wech vore dat hijt hem hiet.⁵ Op de steene ghinc hi met groter weerdecheit om sinte Peters herdincken, die steen gheheten es.⁶ Hi plach⁷ uten weghe te rapenne de wormkenne, om datse niemen verterden en soude. Ende hi dede inden winter den bien gheven goet honech om dat si van armoeden niet

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Domine, gradu bono si cognoscunt sublimati sunt fratres mei nec pro meo posse permittam ut aliud assequatur specimen dignitatis» (1024).

2. [Vertaling] Maggioni: «predicat aibus, auditur ab eis, tanguntur ab ipso nec nisi licentiate recedunt» (1025).

3. [Vertaling] Maggioni: «yrundines dum eo predicante garrirent ipso imperante protinus conticescunt» (1025).

4. [Vertaling] Maggioni: «Apud Portiunculam iuxta eius cellam cicada in ficu residens frequenter canebat» (1025).

5. [Vertaling] De volgende zin bleef onvertaald: «Parcit lucernis, lampadibus et candelis nolens sua manu deturpare fulgorem» (Maggioni 1025).

6. [Vertaling] Maggioni: «Super petras reuerenter ambulat eius intuitu qui dicitur petra» (1025).

7. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'h' in 'plach' superscript.

Van sinte Fransoise

sterven en souden.¹ Hi hiet alle beesten brueders. Als hi de sonne ende de mane ansach,² wert hi sere vervult met blijscapen, [325ra] ende hi bad hen dat si haren sceppere minnen souden. Hi verbood dat men hem negheene grote crune en maecte ende seide: «Ic wille dat mine brueders opt hoot hebben een sempel teecken.»

Een weerleec man was die Fransoise predekende vant te Sinte Severijns. Ende hi sach toe also hem God vertoghede dat Fransois gheteeckent was met II sweerden,³ sere blickende als een cruce. Ende deen sweert ghinc van sinen hoode toten voeten, ende dander ghinc wederkeert vander eenre hant toter andere. Ende also dese man dit ghesien hadde, so wert hi in conpunctien, ende ghinc in doordenne ende leefder in heilechleec.⁴

Doe Fransoise overmits sijn eenpaerleec weenen sijn oghen cranc worden, ende hem sine brueders rieden⁵ dat hi hem van gheweene wachten soude, so andwoordde hi: «Men sal niet verdriven de visitacie des eweleecs lichts om de minne van desen lichte dat wi ghemeene hebben metten vliegghen.» Ende doene sine bruedere dwonghen dat hi de crancheit sijns lichts dade ghenesen, ende de meester een gloiende iser in sijn hant hadde, so seide Fransois: «Mijn brueder vier, wes mi nu goedertieren. Ende ic bidde onsen Here die di sciep, dat Hi mi dine hitte saechten moete.» Ende doe hi dit seide, maecte hi een cruce jegghen diser. Ende doemen hem dat iser instac van onder doghe tote boven de wintbrauwen, so en ghevoelde hijs niet, [325rb] also hi seide.⁶

Doe sinte Fransois te Sinte Urbaens sere siec lach,⁷ ende hi ghevoelde dat hem sine nature brac, so hiesch hi wijn te drinckenne. Ende om dat daer negheen wijn en was, so hiesch hi borne, ende maecte een cruce

---

1. [Vertaling] Maggioni: «et apibus ne media pereant glacie hyemali mel et optima uina iubet apponi» (1025).

2. [Vertaling] Maggioni: «cum solem, lunem et stellas intuebatur» (1025).

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Hierachter 'die' door onderstreping herroepen.

4. [Vertaling] Maggioni: «Quem cum numquam uidisset tali indicio recognoscens compunctus ordinem introiuit et uitam feliciter consummauit» (1025).

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Eerste 'e' in 'rieden' superscript.

6. [Vertaling] Maggioni: «profundatoque illo in tenera carne ab aure usque ad supercilium nullum, ut retulit, dolorem sensit» (1026).

7. [Vertaling] Maggioni: «Apud heremum Sancti Urbani seruo dei egritudine ualidissima laborante» (1026).

Van sinte Fransoise

daer boven, ende te hant wert alte goet wijn. ¹ Ende doe hijs ghedroncken hadde, so wert hi al ghenesen.

Sinte Fransois hadde liever dat men hem lachter seide dan prijs. Ende om dat hi niet en wilde datmenne om sine doghet verhieve, so bad hi ende hiet enen van sinen bruederen dat hi te hem segghen soude onweerdeghe woorde om hem te verduwenne. ² Ende doe die brueder al dit dede, al dede hijt noode, ende hine dorpere hiet ende enen onverstandelen cnecht ende ondiere, so wert hi verblijdt ende seide: «God moet di benedien, want du segs waer ende dit betaemt mi te hoorene.»

Fransois en wilde niet meer boven sijn dan onder, noch niet meer bevelen dan ghehoorsaem sijn. Ende hieromme gaf hi alle officie op, ende hiesch enen gardiaen, dien hi alte male onderdaen was. Hi plach oec den brueder daer hi met ghinc, ghehoorsaemheit te gheloevenne ende te houdenne. Als enech brueder jeghen ghehoorsaemheit iet ghedaen hadde ende hi dies berouwenesse hadde, so dede Fransois sinen caproen int vier worpen, om dandere daer met te vervarenne. Ende als die caproen enen tijt in tfier ghe[325va]legghen hadde, so dede hine ute trecken ende den brueder wedergeven. Ende also men den caproen uten viere trac, so en was hi niet verborren.

Op enen tijt doe Fransois ghinc dore de breke van Venecien ³ ende hi daer vant een groot cudde voghele singhende, so seide hi te sinen gheselle: «Onse sustere, dese voghele, loven haren sceppere. Comt, ga wi onder hen onse ghetide singhen!» Ende doe si onder de voghele quamen, so en vloghen si niet wech. Maer om dat de voghele so sere songhen, so ⁴ en consten si deen dander niet verstaen. Ende Fransois seide: «Sustere voghele, swighet tote dat wi onsen Here onse ghetide gheseit hadden.» ⁵ Ende si sweghen te hant tote dat hi ghedaen hadde. Ende doe hi hen weder orlof gaf te singhenne, te hant songhen si

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Mox in optimum uinum conuersa, quod deserti loci paupertas non potuit, uiri sancti puritas impetrauit» (1026).

2. [Vertaling] Maggioni: «et ideo cum populi merita in eo sanctitatis extollerent, precipiebat alicui fratri ut uerba ipsum uilificantia suis auribus inculcando proferret» (1026).

3. [Vertaling] Maggioni: «Quodam tempore per paludes Venetiarum ambulans» (1027).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'sere songhen so' met verwijsteken in margine.

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] In margine met verwijsteken alternatieve lezing: 'hebben'.

Van sinte Fransoise

weder.

Doe Fransois op enen tijt devoteleec wert ghenoodt van enen riddere, so seide hi hem: «Brueder, her weert, doet dat ic di rade ende biechtet dine sonden, want du sels saen elre te doene hebben.»¹ Ende dese riddere dede te hant sinen raet ende ordineerde sijn huis, ende hi dede saleghe penitencie. Ende doe si ter taflen gheseten waren, so sterf die riddere thant.

Op enen tijt doe Fransois vant ene grote menechte van voghelen, so gruette hise also oft sijt verstaen hadden, ende seide hen: «Ghi voghele, bruedere, ghi sijt sculdech vele te lovenne uwen sceppere die u ghecleedt heeft met plumen, ende vloghele ghegheven [325vb] met te vlieghe, ende u heeft verleent de suverheit vander locht, ende u voedt sonder uwe besorghen.» Ende de voghele begonsten doe jeghen hem haren hals ute te reckenne ende hare vloghele tontplukenne ende haren bec tontdoene ende nerensteleec op hem te siene. Ende hi leet in midden dore hen ende ghenactese met sinen rocke. Nochtan en vloghen si niet wech vore dat hi hen orlof gaf wech te vlieghe.

Doe hi ten castele van Almaer predece,² ende menne niet verstaen en mochte om tgheruchte vanden swaluwen die daer woenden, so seide hi hen: «Sustere, ghi swaluwen, hets tijt dat ic nu spreke, want ghi hebt ghenoech gheseit. Swighet tote dat dwoort³ ons Heren gheindet wert.» Ende te hant sweghen si.

Doe Fransois dore Apulien leedt, vant hi inden wech ene grote borse vol ghelts. Ende doese sijn gheselle sach, wilde hise op nemen om den armen te ghevenne. Maer Fransois en liets niet ghescien ende seide: «Du en moghes niet nemen dat dine niet en es.» Maer doese sijn gheselle emmer nemen wilde, so beedde sinte Fransois allettel ende hiet hem de borse nemen, maer daer was een slanghe in worden over tghelt. Doe dit de brueder sach, ontsach hi hem. Maer om dat hi ghehoorsaem sijn wilde, so nam hi de borse metter hant, ende thant quam daer een groot serpent ute. Ende Fransois seide: «Gods cnechten en es tghelt⁴ el niet dan de duvele ende ene slanghe vol venijns.»

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Frater hospes, meis monitis acquiesce et peccata tua confitere, quia cito alibi manducabis» (1027).

2. [Vertaling] Maggioni: «Cum apud castrum Aliuianum predicaret» (1027).

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'd' in 'dwoort' superscript.

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Eerste 't' in 'tghelt' superscript.

Van sinte Fransoise

Een brueder die sere [326ra] becoort was, hi peisde, hadde hi iet ¹ dat Fransois ghescreven hadde met sijnre hant, dat de becoringhe van hem vlien soude. Maer doe hi dit albedalle Fransoise niet segghen en dorste, so riepen Fransois op enen dach ende seide: «Lieve kint, bringt mi perkement ende inct, want ic wille Gods lof scriven.» Ende doe hise ghescreven hadde, so seide hi: «Nemt desen brief ende houtenne nerensteleke tote dijnre doot.» Ende thant vloe alle sine becoringhe van hem.

Dese selve brueder peisde, doe Fransois siec was: «Sich, onse vader naect sijnre doot, ende van hem soude mi een groot troost sijn, haddic na mijns vaders doot sinen roc.» Ende na allettel so riep Fransois desen brueder ende seide: «Na mine doot so ghevic di minen roc, dat hi dine si.»

Doe sinte Fransois te Alexandrien in Lumbardien gheherberghet was met enen eersamen man, so bad hem die goede man dat hi om tghebod vander ² ewangelien eten soude van al dien dat men hem vore setten soude. Ende doe Fransois willecoorde sijnre devocien, so ghinc die man ende ghereidde enen capoen. ³ Ende doe si aten, quam een ongheloevech ende bad aelmoesenne om Gode. Ende doe Fransois ons Heren name hoorde, so sant hi hem sijn ghebenedide stuc van sinen capoene. ⁴ Dese ongheloeveghe ⁵ hilt dat hi hem gaf, ende zanderdaghes, doe Fransois predeckte, so toende hijt ende seide: «Siet wat vleessche dese brueder at dien ghi eert over heilech, want dit gaf hi mi ghisternavont.» Maer doe dat stuc vanden capoene sceen vesch sijnde, doe beresptenne de liede [326rb] over enen sot. ⁶ Ende doe dese ongheloeveghe dit wiste, so scaemde hijs hem ende bad hem vergheffenesse. Ende doe wert weder vleesch als de sondere hem bekinde.

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Oorspronkelijk 'hiet' waarin de 'h' is geëxpungeerd.

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] 'van' superscript.

3. [Vertaling] Maggioni: «Cui cum eius deuotioni assentiret, ille accurrens caponem septennem preparat manducandum» (1028).

4. [Vertaling] Maggioni: «Mox uir dei nomen audiens benedictum membrum sibi transmittit caponis» (1028).

5. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Tweede 'e' in 'ongheloeveghe' superscript.

6. [Vertaling] Maggioni: «Sed cum membrum caponis piscis ab omnibus uideretur uelut insanus ab omni populo increpatur» (1028).

Van sinte Fransoise

Op enen tijt doe Fransois ter taflen sat, ende si collacie hadden van onser Vrouwen ende van haers Kints armoede, stont thant Fransois op vander taflen sere suchtende ende weenende, ende ghinc sitten eten op de bloote eerde.

Hi wilde datmen grote weerdecheit dade der papen hande dien ghegheven es dat si Gods lichame consacrerem. Ende daer bi plach hi dicke te segghenne: «Waert dat sinte Lauwereis quame vanden hemele, ende ic hem ende enen armen pape ontmoete, ic soude eer spapen hande cussen ende soude ¹ segghen: “Sinte Lauwereis, ontbeidet, want des papen hande hebben gehandelt den Gods sone, ende hebben ghehadt ende ghecreghen macht boven alle menschelecheit.”» ²

Sinte Fransois dede vele miraculen in sinen levenne. Want broot dat hi ghebenedijt hadde, ghenas vele ziecke. Hi verwandelde water in wijn, ende een ziecke die daer af dranc, ghenas te hant. Ende hi dede vele andere miraculen. Doet sijnre doot naecte, so was hi langhe siec, ende hi dede hem legghen op de bloote eerde. ³ Ende daer dede hi alle de bruedere tote hem vergaderen, ende hi leide sine hant op elken ende benediedse. Ende hi gaf elken ene brocke broots, also onse Here dede in Witten Donredaghe. Also hi plach, so noodde ⁴ hi alle creaturen ten love sijns Sceppers, [326va] want de doot, die alle liede ontsien ende haten, die vermaende hi ten love Gods, ende ghinc hare blideleec te ghemoete, ende nooddese te sijnre herberghen ende seide: «Mijn suster de doot moet willecome sijn.» Ende ten lesten gaf hi sinen gheest, ende sine ziele sach een brueder opvaren inde ghelike eenre sterren, ghelijc der manen in grootheiden ende der sonnen in clærheiden.

Een minister vanden bruederen, die Augustus hiet, int lant Laboroes, ⁵ die doe lach in sinen echtersten ende die langhe sine sprake verloren hadde, hi riep doe haesteleec ende seide: «Ontbeidet mijns, vader,

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] ‘*ende* soude’ met verwijsteken in margine, waardoor dittografie ‘*ende*’.

2. [Vertaling] Maggioni: «Si sancto cuiquam de celo uenienti et pauperulo alicui sacerdoti me contingeret obuiare, ad sacerdotis manus deosculandas citius me conferrem et sancto dicerem: ‘Expecta, sancte Laurenti, quia manus huius uerbum uite contrectant et ultra humanum aliquid possident!’» (1029).

3. [Vertaling] Maggioni: «Cum uero ad dies iam appropinquaret extremos, longa infirmitate confectus super nudam humum nudum poni se fecit» (1029).

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Eerste ‘o’ in ‘noodde’ superscript.

5. [Vertaling] Maggioni: «Minister fratrum in terra laboris nomine Augustinus» (1030).

Van sinte Fransoise

ontbeidet mijns, want ic come nu te hant metti!» Ende doe hem de bruedere vrageden waer bi hi dat riep, so seide hi: «Ende en siedi niet dat onse vader Fransois te hemele weert vaert?» Ende doe sterf hi te hant ende volghede sinen vader.

Doe een vrouwe die Fransoise in devotien ghehadt hadde, doot was, ende de papen ende de clercke omtrent hare bare stonden om hare ter eerden te doene, so rechte hare dwijf op ende riep enen pape van dien die omtrent hare stonden ende seide: «Vader, ic wille biechten, want ic was doot ende in enen swaren kerkere gheworpen om dat ic niet ghebiecht en hadde een sonde die ic u segghen sal. Maer om dat sinte Fransois over mi bad, so was mi ghegheven ende gheoorlooft dat ic weder in minen lichame keeren soude om die sonde te biechtenne. Ende alsic[326vb]se ghebiecht hebbe, so salic vore u allen weder sterven.» Ende doe si ghebiecht hadde, ende si gheabsolveert was, sterf si weder.

Doe II bruedere baden enen man enen waghē te leenne, so andwoordde hi van onweerden: ¹ «Ic soude liever, eer icken u leende, II van u lieden met Fransoise sien villen.» Maer hi wert hem bepeisende ende versprac hem selven, ende hem berau dese blasphemie, ende hi ontsach Gods gramscap. Ende te hant wert sijn sone ziec ende starf. Ende doe hi sach dat sijn sone doot was, ² so wintelde hi op deerde al weenende ende riep an sinte Fransoise ende seide: «Ic beent, diere sondechde! Du souts mi ghesleghen hebben. Daer omme gheef mi nu weder, dat ic di devoteleec bidde, dattu mi ghenomen hebs, om dat ic di blasphemeerde.» Ende te hant stont sijn sone op ende seide: «Doe ic doot was, so leidde mi sinte Fransois dore enen langhen ³ nauwen donckeren wech. Ende ten lesten sette hi mi in een scoone groene velt. Ende daer na seide hi mi: “Keer weder te dinen vader, want ic en wille di niet langhere houden.”»

Een arm man was sculdech enen riken man, ende hi bad hem dat hi hem sinen tijt verlinghen wilde om sinte Fransois wille. Maer de rike andwoordde hem hoverdelec ⁴ ende seide: «Ic sal di in selke stat sluten daer di Fransois noch niemen el en sal moghen helpen.» Ende te hant

---

1. [Vertaling] Maggioni: «Cum fratres de Nicera plastrum quoddam a quodam uiro mutuo peterent, ille indignatus respondit» (1030).

2. [Paleografisch-codicologisch commentaar] ‘was’ met verwijsteken in margine.

3. [Paleografisch-codicologisch commentaar] ‘langhen’ in margine.

4. [Paleografisch-codicologisch commentaar] ‘hoverdelec’ met verwijsteken in margine.

Van sinte Fransoise

leide hine met isere ghebonden in enen kerkere. Ende te hant daer na quam sinte Fransois ende ontbantenne ¹ vanden isere, ende verloostenne vanden kerkere, ende [327ra] leiddenne te sinen huus.

Een riddere was die sinte Fransois leven ende sine miraculen lachterde. Ende op enen tijt doe hi dobbelde, so seide hi den ghenen diere omtrent stonden van sotheiden ende ongheloevecheiden: «Oft Fransois een sant es, so moetter XVIII oghen comen op de teerlinghe.» Ende te hant quamen op elken teerlinc VI oghen, ende also werp hi IX werf deen na dander XVIII oghen. Maer te eenre sotheit dede hi dandere ende seide: «Eest oec dat waer es dat dese Fransois sant es, so moet heden mijn lichame vallen ende versleghen werden metten sweerde. Maer en es hi negheen sant, so moetic ontgaen sonder noose.» Doe tspel ghedaen was, “om dat sine bedinghe werden soude in sonden,” ² so dede hi enen sinen neve onrecht. Ende sijn neve begreep een sweert ende stac sinen oem in sinen buc ende dooddenne te hant.

Een man was die sijn been wel na verloren hadde, ende was also dat hi hem niet ruren en mochte. Ende hi anriep sinte Fransois aldat hi mochte ende seide: «Sinte Fransois, helpe mi ende herdincke mijnre devocien ende des dienst die ic di ghedaen hebbe. Want ic hebbe di ghevoert op minen ezel, ende ic hebbe dine heileghe hande ende voete ghecust. Ende siet, ic sterve van groter pinen.» Ende thant oppenbaerde hem sinte Fransois met eenre plaesteren die boven ene crucke hadde, ende daer mede taste hi de stat die hem seer was. Ende sine aposteme brac ute ende hi wert te hant al ghe[327rb]nesen, maer dlicteken der crucken bleef altoos op die stat. ³ Ende metten teeckenne deser crucken plach sinte Fransois sine letteren te teeckenne.

In Apulien was ene eneghe dochter van groten lieden ghestorven. ⁴ Ende de moeder, die sinte Fransoise sere devoot was, si was bina van rouwen verdorven. Ende sinte Fransois oppenbaerde hare ende seide: «En weene niet, want dlicht dijnre oghen dat doot es ende dattu

---

1. [Paleografisch-codicologisch commentaar] Eerste ‘t’ in ‘ontbantenne’ superscript.

2. [Vertaling] Psalm 108, 7, Maggioni: «ut eius oratio fieret in peccatum» (1031).

3. [Vertaling] Maggioni: «Moxque ille sibi apparens cum paruo baculo qui thau in se figuram habebat locum doloris tetigit et fracto apostemate sanitatem protinus recepit, sed semper signum thau super locum remansit» (1031).

4. [Vertaling] Maggioni: «Cum in castro Pomarico in montanis Apulie puella quedam patri et matri unica fuisset defuncta» (1031-1032).

Van sinte Fransoise

beweens, sal di weder werden ghegheven met mijnre bedinghen.» De moeder hadde hier in betrouwen ende en liet harer dooder dochter niet ute draghen, maer si anriep sinte Fransois name ende hilt haerre dochter hant. Ende si stont al ghesont op.

Een kint was doot ghevallen ute eenre veisteren van enen palaise in de poort van Ravennen. ¹ Ende doemen sinte Fransoise anriep, wert weder levende. ²

Een brueder Jacob voer op enen tijt metten bruederen over ene riviere. ³ Ende doe si te lande comen waren, ende si alle tote hem ute waren, ende hi oec waende ute gaen, so keerde tscep omme ende hi viel in dwater ende verdranc. Ende doe de bruedere sinte Fransoise anriepen dat hi verloost moeste werden, ende hi oec in sijn herte sinte Fransoise anriep, siet, so quam dese voorseide brueder gaende al op den gront, als ofte hi op dlant gheweest hadde, ende hi vinc tscep dat verdroncken was, ende bracht te lande. Ende sine cleedere en waren [327va] niet nat, noch een dropel waters en quam an sine cleedere niet.

---

1. [Vertaling] Maggioni: «In urbe Roma, cum puer paruulus de fenestra palatii cecidisset et penitus expirasset» (1032).

2. [Vertaling] Het hier volgende wonderverhaal bleef onvertaald (Maggioni 1032).

3. [Vertaling] Maggioni: «Frater Iacobus Reatinus cum in naucula parua fluuium quendam cum fratribus pertransisset» (1032).

Colophon

De legende van de heilige Franciscus van Assisi,
zoals bewaard gebleven in de oudste Middelnederlandse vertaling
van het zomerstuk van de *Legenda aurea*,
kritisch geëditeerd op basis van het oudste compleet bewaard gebleven
handschrift Koninklijke Bibliotheek Brussel ms. 15140
door Amand Berteloot, Geert Claassens en Willem Kuiper

Münster, Leuven en Amsterdam
2010

Deze editie is een voorpublicatie van een integrale kritische editie
van het handschrift KB Brussel ms. 15140
in staat van wording.